

Okno do histórie Gelnice - Cechová výroba

Cech je organizácia remeselníkov jedného povolania. Remeselníci organizovaní v cechu robia všetko spoločne: spoločne nakupujú suroviny a vzájomne si ich rozdeľujú. Spoločne organizujú nielen výrobu, ale aj odpredaj výrobkov.

Vo vývoji stredovekej spoločnosti zohrali cechy významnú úlohu. Veľkou mierou sa pričínili o pravidelnú a cieľavedomú výrobu. Značne ovplyvnili aj kvalitu výrobkov. Vďaka remeslu mestá od 13. storočia predstavujú silné výrobné i obchodné centrá, kde je možné získať takmer celý potrebný sortiment výrobkov. Vznik remeselníckych cechov znamená teda veľký pokrok vo výrobe.

Cechy u nás vznikli neskôr na samom začiatku 14. storočia. Ťažko povedať, v ktorom remesle vznikli najskôr. Je nepochybné, že veľký časový rozdiel pri ich zakladaní nebol. Človek potreboval k životu tak stravu, ako aj odev či obuv. Svoj príbytok si najprv musel postaviť, potom zariadiť nábytkom, ba i zamknúť. Pri tom všetkom, ale aj pri mnohých ďalších situáciách bol odkázaný na remeselníka. Už aj preto sa zakladanie cechov nemohlo obmedziť iba na jedno alebo na niekoľko málo remesiel.

Remeselná práca bola za

feudalizmu až prekvapujúco špecializovaná. Keď si spočítame koľko rôznych remesiel v minulosti jestvovalo, zistíme ich vyše 150. K takejto veľkej špecializácii dochádzalo pochopiteľne iba postupne. V minulosti nejestvovali napríklad iba krajčíri, ktorí šili všetky druhy odevov. Vedľa nich samostatne vystupovali ešte aj baretári, halenári, šnúrkari a podobne. Ešte väčšia špecializácia bola u kováčov. Z pôvodného remesla vzniklo postupne až 18 samostatných odvetví: kováči (dokonca rozdelení na hámových a nástrojových), podkúvači, ostrohári, mečiari, šabliari, pancierníci, puškári, výrobcovia drôtu, linciari, ihlári, klampieri, nožári, zámočníci, pilníkari, výrobcovia šípov, štítari a zbrojáři. Hoci sa ich práca často prelínala, cechy veľmi dbali o to, aby sa jednotliví remeselníci držali iba svojej úzko vymedzenej pracovnej náplne.

Je len prirodzené, že ani v jednom meste sa nevyrábalo všetko. Existovali remeslá, s ktorými sme sa stretávali všade, dokonca i v menších mestečkách a neskôr i na dedinách a boli i remeslá, z ktorých výskyt bol doslova zriedkavosťou. V každom meste boli cechy, ktoré vykonávali základné remeselnícke služby obyva-

teľstvu, bez ktorých by sa nebolo dalo žiť. Boli to remeslá vyrábajúce predmety masovej spotreby. Za takéto sa považovali cechy pekárov, mäsiarov, súkenníkov, krajčírov, gombičkárov, čižmárov, ševcov, kováčov, debnárov, stolárov, murárov, tesárov, kamenárov a podobne. Vedľa nich sa stretávame so zriedkavými remeslami, ktoré sa vyskytovali len v niektorých oblastiach alebo len v niektorých obdobiach. Za takéto sa považovali cechy povrazníkov, hodinárov, mydlárov, medovníkárov, sitárov, hrebenárov, výrobcov organov, vyšívачov zlatom, rukavičkárov a pod.

Podľa zamerania výroby možno cechy rozdeliť do viacerých skupín. K cechom spracúvajúcim kožu a kožušiny zaraďujeme napr. garbárov, kožušníkov, ševcov, rukavičkárov, sedlárov a remenárov. Medzi cechy spracúvajúce textil začleňujeme súkenníkov, krajčírov, pančuchárov, klobočníkov, gombičkárov, povrazníkov, čalúnníkov a vyšívачov. Potravinárske cechy tvoria pekári, mlynári a mäsiari. Za výrobcov nápojov pokladáme pivovarníkov a páleníkov. Keramiku vyrábali hrnčiar, džbánkari a kachliari. Početnú skupinu tvoria cechy spracúvajúce drevo. Sem zaraďujeme stolárov, te-

sárov, tokárov, debnárov, kolárov, košíkárov a pod. S hlavnými výrobnými odvetvami kovospracujúcich cechov sme sa oboznámili už pri opise kováčskeho remesla. Okrem 18 špecializácií sem patria ešte hodinári, kotláři, meďolejáři, mosadzníci, cinári a zlatníci. Medzi stavebníkov patria predovšetkým murári a kamenári, ale aj pokrývači a dláždiči. S nimi úzko spolupracovali maliari a natierači. Dopravu osôb i tovarov zabezpečovali fiakristi, povozníci a lodníci. Medzi remeselnícke cechy vyrábajúce rozličné domáce potreby patria hrebenári, sklenári, sviečkári, mydlári, kefári, metliari a podobne. Do cechov sa združovali i zdravotnícke živnosti ako boli chirurgovia, holiči a kúpeľníci. Nechýbali ani cechy kominárov, tabačníkov - vyrábajúcich šňupavý tabak, knihviazačov, kníhtlačiarov a podobne.

Aj tento kusý výpočet existujúcich remesiel jasne ukazuje, že cechy ovládli celú výrobnú činnosť za feudalizmu. Akým spôsobom ju vlastne ovládli a hlavne ako celú výrobu usmerňovali, si povieme v budúcom čísle Gelničana. Nabudúce „Život v cechoch“.

Darina Demková
vedúca BM

Výtvarná Gelnica

Základná umelecká škola v Gelnici v spolupráci s mestským úradom usporiadala 12. mája 2006 vernisáž 3. ročníka výstavy Výtvarná Gelnica. Súťaž sa zúčastnili deti všetkých školských zariadení v meste. Témou súťaže boli portréty. Najlepšie práce boli ocenené v šiestich kategóriách. Víťazom gratulujeme.

1. kategória

MŠ Slovenská

1. Kaputa Miško
2. Budinská Timea
3. Šefčíková Chandrika

MŠ Hlavná

1. Karkošiaková Michaela
2. Marcinková Elizabeta
3. Hazesová Viktória

2. kategória

ZŠ Hlavná - 1. stupeň

1. Červeňáková Erika
  2. Štecová Nikola
  3. Palšová Mária
- Zvláštne ocenenie:
Kiovská Ivana
- Čestné uznanie: 4.C - 12 žiakov

3. kategória

ZŠ Hlavná - 2. stupeň

1. - 3. miesto neudelené
- Čestné uznanie:
Marasová Mária

4. kategória

ZUŠ Lutherovo nám. č. 1

I. stupeň

1. Budinská Timea
2. Neupauerová Lucia
3. Pinčáková Gabriela

Čestné uznanie:

Kliková Roberta

5. kategória

1. Jasovský Tomáš
2. Keruľ Lukáš
- Gajdoš Lukáš
3. Skupeková Lenka
- Lenďáková Gabriela

6. kategória

Žiaci II. stupeň

1. Mazárová Eva
2. Varga Viktor
3. Rozner Ľudovít

Foto:
Odvzdávanie cien

